

GORIŠKA STRAŽA

Izhaja v Gorici vsako sredo opoldne do petka, Velja za celo leto 12 L, mesečno 1 L, za naročnino 20 lir. Na naročila brez dopolnjevanja naročnine se ne bomo ozirali. Posamezne številke stanejo v razprodaji 20 stotink. Uredništvo: ulica Veturini 9; uprava: ulica Veturini 9.

Kopirani se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, katere je treba vnaprej plačati se računajo po dogovoru. — Izdaja konsorcij „Goriške Straže“. Odgovorni urednik: Roman Cej Tiska: „Narodna Tiskarna“ v Gorici, ulica Veturini št. 9.

Shod briških vojnih oškodovancev v Števerjanu.

Preteklo nedeljo se je vršil v Števerjanu shod briških vojnih oškodovancev. Shod je bil določen za 3. uro pop. toda števerjanski zaupniki so vsled nesporazumijenj na letakih naznanili, da se vrši shod ob 10. uri. Vsled tega so se že predpoldne zbrali mnogi zastopniki briških občin na določenem prostoru. Vsled velike oddaljenosti ni bilo mogoče tem zastopnikom čakati do popoldne, zato so se resolucije s primernimi dostavki sprejele od njih že zjutraj.

Točno ob 3. uri pop. je dospel v Števerjan g. poslanec dr. K. Podgornik. Dasi so bili vsled križajočih se poročil, glede na uro, kdaj naj se vrši shod, števerjanci zbegani, se je kljub temu zbralo mnogo občinarjev v lokalu določenem za shod.

G. poslanec je navzočim predvsem pojasnil nesporazumljenje, ki je nastalo glede določitve ure za shod, potem pa je v obširnem govoru, v poljudni obliki razvil pred poslušalci problem narodne ekonomije in dokazal, kako nujno moramo skrbeti vsi zato, da bo denar, izdan v obnovitvene svrhe, ostal v naši deželi. Z bistro dalekovidnostjo je naslikal vse posledice, ki se utegnejo uveljaviti, ako se bo naše ljudstvo dalo loviti na limanice, postavljene po raznih sumljivih podjetjih.

G. poslanec je na to poročal o agitacijskem odboru za organiziran nastop v svrhu izplačila vojne odškodnine. Prvi korak je napravljen. Po deželi se vrše shodi, na katerih poučujejo govorniki voj. oškodovance o njih pravicah ter jih držijo v krepke organizme. V tesno falango združene ljudske mase pričnejo pritiskati na vlado ter v odločni obliki zahtevajo od nje, kar jim pritiče.

Če znamenja ne varajo, smemo upati, da se bližamo koncu neznosne krize. Zdi se, da je za sledečih 36 mesecev vsaj delno financiranje zagotovljeno. Bodočnost bo pokazala, če so izdane odredbe zadostne. V nasprotnem slučaju bo treba zopet pritisniti.

Nato preide govornik na resolucijo, ki jo v mnogih slučajih podkrepil z značilnimi dogodki.

Izvajanja g. poslanca so zborovalci večkrat prekinili z živahnim odobravanjem.

Že zjutraj sprejete resolucije so se na to zopet odobrile s pristavkom, ki ga je nasvetoval g. poslanec.

Nato je g. sklicatelj shod zaključil. Naši kmetje so se razšli z zavestjo v srcu, da raste naša moč zato, ker smo se začeli družiti in da mora priti dan, ko stori vlada proti nam svojo dolžnost.

K splošni resoluciji so bile v Števerjanu dodane še sledeče točke:

Zahtevajo.

da se lastnikom po vojni uničenih vnoogradov in sadnih vrtov, brez odloga nakažejo izdatni predumi za obnovitev vnoogradov in sadnih vrtov ter da se kmetem prizna vojna odškodnina za vničenje visečih in ležečih plodov.

Pozivljajo

tudi vlado, da ukrene, kar treba, da se pri vseh uradih in kreditnih zavodih, ki dajajo predume, sprejemajo slovenski sestavljene prošnje in listine, ne da bi se zahtevalo od strank prevodov na italijanski jezik in da se nastavi v uradih toliko osebja, sposobnega reševati slovenski pisane prošnje, da te prošnje ne bodo zastavljene v vrstnem redu za drugimi.

Zahtevajo.

da se postavi na čelo urada zadrug vojnih oškodovancev jurist, ki pozna oba deželna jezika in da merodajni činitelji poskrbe za to, da ne bodo pri tem uradu zaposlene osebe, ki se vsled izvolitve v druge korporacije ne morajo zadostno posvetiti interesu tega urada.

Pozor, župani in volilci!

Na podlagi člena 108, kr. odloka, z dne 7. oktobra 1921, št. 1393, ki vsebuje predpise za občinske volitve, morajo županstva v teku enega meseca — to je do 23. novembra t. l. izpolniti volilni imenik za občinske volitve in vpisati vse one uradno, ki imajo za to predpisane pogoje.

Uradno morajo županstva vpisati vse, ki so bili vpisani že v volilni imenik za politične (državnozbornske) volitve, kakor tudi vse one, ki so v mesecu maju l. 1921 izpolnili 21. leto in ki so v dotični občini rojeni, radi nadoletnosti so bili vpisani v volilni imenik za politične volitve.

Ravno tako morajo županstva vpisati uradno tudi vse one, o katerih izkazuje registri davčnih uradov, da so obvezani že vsaj 6 mesecev plačevati direktni davek.

mel najetega ob enem z tovarišem godcem, mi je odgovarjal ta na moja vprašanja kratko:

»Kaj hočete, gospod, ta človek ni več pri pravi pameti. Po dnevi radi tega, ker pije, po noči pa vsled tega, ker ga preganja nekakšna Marica, katero ne samo, da je pripravil ob življenje, marveč ji je še po noči ukradel križ.«

Ko je patron to povedal, je spraznil čašo do dna in umolknil.

Poslušalca sta bila globoko ganjena. Odvetniku so se melanholično bliščale oči in mrzli mecen je imel na obeh licih temne madeže.

»Čudna stvar!« je pričel mecen. Ta svet je navidezno preprosto ustvarjen. Vlada pa v njem nespodbidno pravo narave. A vendar se nahaja tu zagonetno zamotanje stvari. Kdo bi bil, naprimer pričakoval, da vama jaz povem konec dogodbe Štefana. Spomnil sem se je ravnokar.

»Ali je mogoče, gospod?« vpraša dokaj bolj nego poprej začuden patron.

»Spoštovani gospod!« poseže vmes odvetnik, »prosil bi za besedo an hoc. Domišljujem si, da celo gotov sem, da bom vama mogel podati nekoliko informacij, kar se tiče one Marice...«

Vznemirjeni patron je široko odprl oči. Zroč na njegovo fiziognomijo, bi si človek domišljeval, da doseže že vse drugo poprej, nego popolnitev one zanimive dogodbe.

Vsi drugi, ki nimajo pravice do tega, da bi bili vpisani uradno: To je, vsi oni, ki niso bili vpisani v volilni imenik za politične volitve, dasi so bili upravičeni, potem oni, ki so dokončali v mesecu maju 21. leto, a niso bili rojeni v občini sedanjega bivališča, morajo najpozneje do 11. novembra vložiti prošnjo pri županstvu, da jih vpiše v volilni imenik za občinske volitve.

Zato da bo vpisan, mora vsakdo priložiti a) krstni list; b) domovnico; c) potrdilo o bivanju.

Vsi dokumenti, ki se potrebujejo za volitve, so koleka prosti.

Vojnim oškodovancem.

Iz krogov živinozdravnikov nam poročajo, da je poginilo že mnogo konjev, ki so jih prejeli naši kmetje na račun vojne odškodnine. Konji so prišli iz Nemčije. — Vzrok poginu je predvsem izprememba podnebja.

Agitacijski odbor v Gorici in državni poslanci se naprošajo, da posvetijo tudi temu vprašanju vso pozornost. Prizadeti vojni oškodovanci, posebno naš kmet bi bil naravnost gospodarsko smrtno zadet, ako pomislimo, da bi v tem slučaju izgubil za vsakega konja 6000—7000 lir.

Potrebno je, da zberemo vse slučaje.

Pozivljamo predvsem prizadete vojne oškodovance, da prijavijo slučaj pogina pisмено ali ustmeno.

Posebno pozivljamo tudi župane, duhovnike in učitelje, sploh vse, ki čitajo naše časopise, da opozore prizadete vojne oškodovance na naš poziv.

List »Edinost« se naproša, da ponatisne ta poziv.

Prijavi naj se: Ime in priimek voj. ošk., naslov, datum izročitve konja, datum pogina, ocenjena vrednost konja, kakor tudi vzrok pogina!

Vsi slučaji naj se prijavijo: dr. J. Bitežnik, Gorica, Via Carducci št. 4.

VZOREC PROŠNJE ZA VPIS V VOLILNI IMENIK ZA OBČINSKE VOLITVE.

Županstvo: n. pr. Števerjan.

Podpisani (ime, priimek, očetovstvo) stanujoč v občini že od (dan, mesec, leto,) rojen (dan, mesec, leto) prilagam:

1. krstni list,

2. domovinski list,

3. potrdilo občine o bivanju (ali pa prosto sklicevanje na uradne zapiske, ki se tičejo njegovega bivanja v občini,

4. potrdilo občine kjer sem do sedaj imel volilno pravico, da sem izbrisan iz volilnega imenika

ter prosim, da me županstvo vpiše v volilni imenik za občinske volitve.

Datum.

Podpis.

Poziv Goriškim Slovincem!

Kdor ne more sam napraviti prošnje, naj se zgleda v Via Carducci št. 4, in naj prinese s seboj goriimenovane listine!

VOLILCI!

Vsi oni volilci, ki pri državnozbornskih volitvah niso bili vpisani v volilni imenik naj vložijo takoj prošnjo, naslovljeno na županstvo občine, v kateri prebivajo z zahtevo, da se vpišejo v volilni imenik za predstoječe občinske volitve. Tej prošnji je treba priložiti sledeče listine:

1. Krstni list.

2. Domovinski list.

3. Potrdilo občine, da prosilec prebiva najmanj eno leto v občini. (Zadostovalo bo tudi, da se prosilec sklicuje na uradne zapiske, tičeče se njegovega bivanja v občini.)

Kdor prebiva manj nego eno leto, a več nego 6 mesecev v občini, lahko prosi tudi za vpis v volilni imenik občine, v kateri sedaj prebiva, mora na pridejati poleg gornjih listin še pordilo občine, v kateri je dosedaj imel volilno pravico, da je izbrisan iz volilnega imenika.

Čas za vložitev teh prošenj je do 11. novembra 1921.

Dopisi.

— Iz Tolminskih hribov. V kratkem času smo imeli v naših krajih dva požara. 9. okt. je začelo goreti na hlevu posestnika I. Kranjc na Ponikvah št. 26. Zgoraj je popolnoma, škode je kakih 40 tisoč lir, zavarovano je bil za neznatno vsoto lir 2600. Dne 31. okt. je zopet začelo goreti na hlevu posest. Frančiške Božič na Prapretnem št. 69. Zgoraj je hlev do tal in hiša do polovice, vrlim ljudem, se je zahvaliti, da so obvarovali v bližini se nahajajoči kozolec in da so je vsaj živež rešili iz goreče hiše. Škoda je približno 50 tisoč lir, zavarovano je bilo za lir 2600. V obeh slučajih se ne ve kdo je zažgal. — Naše ljudstvo se boji plačevanja in so večinoma vsi zavarovani za majhne svote, tako da daleč ne krijejo požarne škode. Ali bi si ne bili rajši za več zavarovali, tudi če bi bilo nekaj več plačevanja, in bi si privoščili pa kak kozarec manj. Posestniki, zavarujte se proti požaru po sedanji vrednosti, saj je to vam samim v korist.

Tu sem se naučil združevati oblast z dostojanstvom.

Če so pripeljali novega bolnika bil sem privajem, zapisujoč ga v knjigo, ve-f sti se ko zdravniški kandidat, pa sem izpraševal bolnika in potem kimal z glavom, ob enem sem si tudi grizel ustnice tako, kot pravi doktor zdravilstva in ranocelnštva. Ko so bolnika obiskali sorodniki, tolažil sem jih z besedami: »Bo že bolje!« — »Krič je močan!« in dopustil nekaterim izmed njih, da so mi poljubovali roke ter z licem glavnega varuha naročil strežaju, naj jih spusti (ako je bilo notabene vrème za to primerno).

Redovnice so me imele rade, ker sem molil vsikdar kleče ter pripravil dva stara bogotajca, da sta pristopila k spovedi. Radi so me imeli tudi strežniki, ker jih nisem oviral pri jemanju napitnine in ga celo srkali, ako je bil čas za to primeren. Domišljujem si, da bi se bili spoznameli tudi z bolniki, ko bi jim le bil mogel dati večje »porcije«. Na nesrečo pa to ni bilo odvisno od mene.

»Prosim oproščanja, gospod, toda midva bi hotela nekaj slišati o Marici«, seže mu patron v besedo.

»Ne misli si, cenjeni tovariš, da ti hočem opisovati povod, radi katerega sem zapustil bolnišnico, oprijel se učenja in krenil na vseučilišče. Ker pa sem Marico spoznal v bolnišnici, nisem mogel drugače, nego vsaj na kratko še omeniti nekaj o njej.« (Dalje.)

Povesti iz pokopališča.

Poljsko spisal Boleslav Prus.

Hotel sem že zapustiti beznico, kar nakrat stopita vanjo dva godca; eden majhen in osepničast s piščalko, drugi pa visok in rudeč ter brkast s goslami v rokah.

Vsleda se ter primeta gosli. Pfuj! kako je vendar ta godec z goslami podoben Štefanu!

Stopil sem bliže, bil je res on. »Kako se počutiš, kako se počutiš?.. kaj delaš?« »Godec sem, kaj pa ti?« — »Jaz pa sem patron! Beseda je prinesla besedo kupil sem mu kave, žganjice, katero je imel rad svoje dni in končno sem ga kot davnega prijatelja vzel s seboj na prenočišče.«

Postlal sem mu na zofi, dal mu srajco in par drugih reči. Govorila sva nemara čez polnoč, potem pa hotela zaspati do zajutreka.

Komaj sem zadremal, že sem začul krič:

»Marica!.. Marica, tvoj križ!.. Nisem vedel, nisem vedel!«

Skočil sem na noge in prižgal luč. Pa sem videl. Štefan je sedel na postelji, oči imel otrpnele, pesti stisnjene, in ž njimi je delal nekake kolobarje.

Predno sem ga pripravil k zavesti, je nastalo jutro, in ko sem ga drugi dan posprelil domu v stanovanje, ki ga je i-

— **Ponikve na Tolminskem.** Lepe in ginljive slovesnosti so se praznovala za praznik Vseh Svetnikov na Ponikvah. Ze poletje je bila lepo preslikana cerkev in sedaj je znotraj vsa prenovljena in preslikana še kapela sv. Ane. — Pri cerkvi je bil postavljen lep spomenik vojnim žrtvam. Cerkev je dobila nov križev pot. Iz Gorice je prišel preč. pater Albert Pirc, gvardijan frančiškanskega samostana, ki je na predvečer praznika Vseh Svetnikov v kapeli blagoslovil stari križev pot, ki se je prenesel iz cerkve. Na praznik jutraj je bil blagoslovljen novi križev pot za cerkev. Lep pogled je bil, ko je 28 postavnih mladeničev, spremljanih od 28 družic, prenašalo podobe križevega pota v slovesni procesiji v cerkev. Po lepem nagovoru patra gvardijana, je bil križev pot blagoslovljen in postavljen na svoje mesto. Veliko domačega in tujega ljudstva se je vdeležilo te lepe slovesnosti, pri kateri je prisostvoval poleg domačega tudi preč. g. vikar iz Pečin.

Popoldne je bil blagoslovljen spomenik vojnih žrtev, kateri je bil posebno lepo okrašen z vencem in ovejem, črno zastavo in žalnimi trakovi. Posebno lep je bil venec vrh spomenika: v zelenem okviru velikanski šopek belih krizantem in dolg trak z pozlačenim napisom: »Nedolžne žrtve — počivajte v miru!« Cerkevni pevski zbor je zapel v spominsko ploščo vklesane in nalašč za to priliko od g. V. Vodopivca komponirane besede:

Vj naši dragi, ljubljani,
po svetu ste razpobjeni,
Bog ve, kje pokopani,
a v naših srcih zbrani.

Tej pesmi je sledil govor domačega dušnega pastirja, katerega besede so zbudile pri množstvenem ljudstvu komaj zadrževano ihtenje in solze globoke žalosti. Te solze, ki so takorekoč poskropile ta spomenik — so bile prvi časten blagoslov. Na to se je slovesno blagoslovil križ na spomeniku in potem je preč. pater Albert z asistenco opravi pred spomenikom slovesno libero in kapelico blagoslovil. Za sklep je pod vodstvom domačega organista J. Lapanja zapel zbor fantov pesem: »Blagor jim, ki se spočijo.«

Prvič je nastopil ta še ne izveščani zbor in čuditi se je bilo, kako lepo so ti fantje zapeli; pesem jim je vrela res iz srca.

Zvečer je bilo pokopališče vse razsvetljeno in v nočnih urah se je vršilo v lepo razsvetljeni cerkvi javno češčenje sv. Rešnjega Telesa — molitve za padle žrtve in verne duše.

— **Iz Solkana.** V soboto 5. novembra ob 7. uri zvečer se je vršil v Solkano javni shod vojnih oškodovancev. Shod je sklical domača zadruga vojnih oškodovancev. Predsednik shoda je bil g. Boškoin Anton. Zbrano se je do 600 ljudi, kar naj bo znamenje vladi, da je naše ljudstvo zelo nezadovoljno, z načinom reševanja vprašanja vojne odškodnine. Vojni oškodovanci nočejo postati berači in cigani, marveč hočejo biti pošteni gospodarji in posestniki, kar so bili poprej. Tega naj se vlada zaveda in naj pomisli, da so se Furlani in Slovenci naše dežele odločili izvesti borbo nasproti vladi, da zmaga njihova pravica. Furlani in Slovenci nočejo postati vazali različnih bank, ne dr-

žave, kar bi pa postali, ako bi vlada izvršila svoj odlok od 24. avgusta 1921 in alko ne izpolni zahtev po odpravi 3% obresti! Vlada naj bo zadovoljna, da ni čut do pravičnosti slovenskem in furlanskem ljudstvu tako močno razvit, da bi od nje zahtevali plačevanje obresti, toda toliko je razvit, da občutijo breme obresti, ki jim ga je naložila vlada, kot najhujšo krivico, proti kateri se bodo borili, dokler ne zmaga.

Na shodu sta govorila tajnik zadruge vojnih oškodovancev Malkuc Julij in dr. I. Bitežnik.

Sprejeli sta se obe resoluciji o vojni odškodnini, ki jih je sestavil agitacijski odbor v Gorici.

— **Z dežele.** (Vojna odškodnina — vzoren župan.) Eno najvažnejših vprašanj, ki tlači danes naše ljudstvo na Goriškem in s katerimi se bavi neprestano naša javnost, časopisje, poslanci, organizacije i. t. d. je brez dvoma vprašanje vojne odškodnine. Iz raznih vzrokov je naše ljudstvo upravičeno zbežano in ima često napačne pojme o celi zadevi in o korakih, ki naj jih podvzame za dosego povračila vojne škode, ter si dela nevede nepotrebne stroške in pota. Ni čudno, da se potem najdejo brezsrčni ljudski izkoriščevalci, ki zlorabljajo ta položaj in nevednost posameznikov v svojo korist. Ravno vsled tega bi bila dolžnost inteligentnejših oseb v posameznih krajih in vaseh toliko večja, da bi šli prebivalstvu v tej zadevi z nasveti in dejanji na rok. Po deželi imamo že lepo število zadrug vojnih oškodovancev, katere so odvzele posameznikom precejšnje skrbi in delo, toda koliko je še takih oškodovancev, ki še ne vedo za te naše organizacije ali pa nišo podučeni o njihovem pomenu in delovanju! Zveza slov. županov je prevzela mielkako posredovanje med temi zadržanimi, vsled česar mislim, da bi morala biti tudi posamezna županstva oziroma župani, — zraven učiteljstva in duhovščine — v prvi vrsti, da bi oškodovancem bili na razpolago z nasveti in pojasnili. Toda žal, da temu često ni tako! Oni, ki bi morali biti o tem vprašanju najbolj podučeni, so večkrat najmanj in potem ni čudno, da je prebivalstvo zbežano in nezaupno. Ne samo, da se najdejo neki posamezniki, ki niso prav nič podučeni o tem tako važnem vprašanju, ampak se tudi ne pobrigajo, da bi se podučili, da celo ovirajo oškodovance v njihovem prizadevanju za dosego svojih pravic, širijo med nje nezaupanje, dajejo slabe nasvete in odklanjajo svoje uradno sodelovanje, katero so dolžni vršiti v tem oziru. Znan nam je namreč nezasišlan slučaj, da je v »slavnem majstu« prišel vojni oškodovanec k svojemu županu — pardon komisarju ali sindaku — s prošnjo, da bi mu izdal domovnico za prošnjo, katero je imel nemudoma vložiti, ker je potekal rok. A župan mu odgovori, da je to nepotrebno in da je on že izdal, kar je bilo treba. Ko je pa prosilec vztrajal, mu župan odgovori, da bi mu že dal, da pa nima tiskovine za to; iste da se dobi v tej in tej knjigarni v Gorici in če mu jih prinese, da mu bude napravil domovnico... Komentarja k temu menda ni treba nikakega. Ali je to višek komodnosti ali brezbrzičnosti napram občinarjem od strani g. komisarja, ali kaj, ne vem, le to se mi zdi, da je skrajni čas, da pridemo enkrat do občinskih volitev, ki naj temeljito pometejo nekatere občinske uradnike — Vojni oškodovanec.

Iz drugih listov.

1. **Trst leti v pogubo.** List trzaskih danuzancev »Plamen svobode« prse o propadanju Trsta, kot poroca »Edinost«. »Danes so že tri leta od dneva odrešenja in brezposelnost, obup in revščina divjata v našem mestu. Ali naj damo krivdo samim sebi, ki smo vendar tolikokrat dokazali svojo voljo in vztrajnost? Ne! Kriva je vlada, ki kaže biti — o ironija! — manjvredna od prostite avstrijske vlade!« V svojem nadaljnjem izvajanju zavrača članek trditve, da so povojne razmere zakrivila zaostan položaj Trsta in da ne trpi samo Trst, temveč ves svet. Članek pravi da je Trst na mnogo slabšem od drugih mest, kajti Trst ne živi od svoje lastne industrije kakor na pr. Milan, temveč edinole od svojega pristanišča in »to pristanišče skoraj ne obstaja več niti ne dela niti ne proizvaja!« Tudi trditve, da je kriva propadanju Trsta okolnost, da se je zmanjšalo njegovo zaledje, je po mnenju pisca napačna. Trst — pravi članek — ima zaledje in ga bo zmerom imelo, samo »če se ne namerava prenesti na luno«. Trgovina po piščevem mnenju res ne more biti takšna kakor poprej, toda rešitev je vendarle mogoča: »dvignite ogromne davke, odpravite stroške za vlaganje v skladišča, znižajte železniške tarife, dajte nam skratka prosto luko!« Ako je bila nemška vlada v stanu spraviti Hamburg skoraj na predvojni višino — pravi članek — bi morala biti tudi italijanska vlada kaj svojih nealogi. Pa se neko »še resnejše in še težje« vprašanje je piscu pri srcu: »vprašanje poplave Trsta po Italijanih iz starih pokrajin.« Ti ljudje ki cepajo v naše mesto množnih in vztrajnih delavcev, so prikazni, katere žene pohlep po dobičku in sleparijah. »In mi, mi pa moramo molčati in umirati zato, da smo lahko taki italijani, kakor hočeš ti vlada... da smo lahko sužnji tvoje neznanosti, tvoje nevednosti in tvojega hlapčevanja odenuhom? Ne! Nikdar!

1. **Nova stranka.** »Edinost« poroča: »Pred nekaj dnevi se je pojavila nova politična organizacija, ki se je postavila v rasprotje s fašizmom in se proglasila za izrazito nositeljico D'Annunzijeve ideje. V Trstu je izdala svoje glasilo, ki se naziva »Fiamma di Libertà« (Plamen svobode). Če pregledamo miselnost smer te nove politične skupine in se vprašamo, v čem se razlikuje od fašizma, moramo ugotoviti, da sta dve stvari, ki ločita fašizem od tega novega pokreta: različno pojmovanje narodnostnega načela in pa socialno vprašanje. Fašisti so bili doslej izrazito protisocialistična organizacija. Vse, kar je stalo v zvezi s socialistično in komunistično stranko, so na vso moč odklanjali. Vsled svojega nasprotstva do socialistov so zavračali in pobijali tudi socializem sam in ga proglasili za narodno nevarnost. Njihova teorija jih sicer k temu nikakor ni silila, njihova načela so jim to celo zabranjevala, vendar je fašistovska praksa pomenila vselej in povsod popolno in odločno zaničanje socializma, brezobzirno in nasilno pobijanje delavskega gibanja. Nova D'Annunzijeva organizacija se dviga proti tej fašistovski praksi in v svojem glasilu izjavlja: »To je vzrok, da se ho mo vojevati na vseh straneh z vsem ognjem proti temu izrotnemu patriotizmu. Kajti domovina nikakor ne zahteva, da postanejo naši mladeniči krvniki social-

istične misli.« Nova stranka je mnenja, da tvori delavsko gibanje eno največjih in najbolj silnih dejstev ljudskega življenja in da zato ne sme in ne more biti nasprotja med narodom in socializmom.

Tudi se ta organizacija postavlja naravnost na stran delavskih množic. Kar se tiče nas Jugoslovancev, nam je nasprotna kot fašisti. Listi pišejo v nas strupeno in lažljivo.

Politični pregled.

— **Karlova pot v izgnanstvo.** Karel Habsburški in Zita sta odptovala dne 4. t. m. zjutraj s posebnim vlakom iz Oršave in sta prispela v Galac zvečer. Bivši cesar in cesarica nista šla skozi Bukarešt. Ko sta prišla v Galac, sta bila takoj vkrucana na angleško ladjo »Cardiff«, kateri poveljuje neki podadmiral. Angleška top-pa je iznenadoma padla, tako da topničarka ni mogla nadaljevati vožnje po reki. Dvojico prav do Galaca. Voda v Donavi ničarka je imela prepeljati bivšo cesarsko. Vsled tega je moral bivši kralj nadaljevati svojo pot v vlak. Karel Habsburški se nahaja pod pačno angleških policijskih agentov. Ladjo »Cardiff« spremlja štiri romunske ladje izvidnice.

— **Umor min. predsednika.** Japonski ministrski predsed. je bil pred par dnevi umorjen. Nekdo ga je zabodel z nožem, ko je hotel stopiti v bife na železniški postaji. Morilec je bil aretiran. Listi pravijo, da je to neki Korejec.

— **Razstave Habsburžanov.** Narodna skupščina je sprejela zakon o razstavi Habsburžanov v tretjem čitanju ter je bila nato odgodena. Zakon vsebuje štiri člene, ki se takole glasijo: Cl. 1. Vladarske pravice kralja Karla so prenehale. — Cl. 2. Pragmatična sankcija, ki je urejala pravico nasledstva, je odpravljena in narodu je povrnjena pravica, da si prosto izbere kralja. — Cl. 3. Volitev kralja je odgodena do bolj ugodnegega hipa, ki ga bo določila vlada. — Cl. 4. Pričujoči zakon stoji v veljavo takoj, ko bo razglašen.

— **Ogrski monarhisti.** Monarhisti so se razdelili sedaj na dva tabora. En tabor je za to, da bi se sedanji regent Horthy proglašal za kralja. V tem smislu se vodi živahna agitacija, kateri je na čelu poslanec Hombos. Aeroplani letajo nad Budimpešto ter mečejo v mesto letake s sledečim napisom: »Horthy mora biti kralj«. Druga struja med ogrskimi monarhisti pa se nikakor ne more sprijazniti z mislijo, da je Habsburžanom odzvonilo, dasi je tudi njim jasno, da je glede Karla zaman vsako nadaljnje upanje. Vsled tega iščejo drugo rešitev dinastičnega vprašanja. Misli se na to, da bi posavili za kandidata za ogrski prestol sina rajnkega Franca Ferdinandanda, mladega vojvode Hohenburg.

— **Turški pogoji za sklenitev miru.** Turška narodna skupščina je sklenila resolucijo, v kateri se pravi, da je Turška pripravljena skleniti mir z vsemi državami razen Grške. Turki stavijo sledeče pogoje: 1. Druge države bi se obvezale, da bodo v grško-turškem sporu popolnoma nevtralne; 2. Turški bodo priznale popolno neodvisnost; 3. Kapitulacije se bodo ratificirale; 4. Grško vojno brodoge se mora odstraniti iz nevtralnih vod.

— **Bivši bavarski kralj Leopold** je umrl te dni so ga s častjo pokopali.

Dr. X. Vseh mrtvih dan v Beogradu.

Če bi sijalo tudi danes fisto solnce, ki je sijalo včeraj na dan vseh Svetih, toplo in zlato in živo, bi se morda niti ne spomnil, da je danes praznik mrtvih. Kajti v v tem dan za dnem živahnijem, kakor bujno cvetoča in pisana roža se razvijajočem mestu je valovilo in hrumelo življenje kakor vse dneve od Kalimegdana preko Kralja Milana ulice in Terazije pa tja do Topčidera, razlivajoč se na obe strani beogradskega brda po vseh teh mnogobrojnih in širokih ulicah, kakor odtoki prekipjavajoče reke, ki ne more zadržati več v svoji strugi vedno bolj in bolj naraščajoče vode. Ali nebo je bilo čez in čez oblačno, vse enakomerno siivo in mračno, težko in nizko, razpeto od banatskih ravnin do Topčiderskega brda in Avale kakor nizek temen strop. Sel sem po Aleksandrovi ulici in videl v tramvaju žensko z vencem v roki. Tramvaj vozi tudi na beogradske pokopališče. Videli sem ga iz ulice v daljavi: na položnem, skoro ravnem bregu, ki se dviga v zapadu mesta nad Đenavo. V mračnem ozračju se je svetila bela kupola mavzoleja na avstrijskonemškem vojaškem pokopališču, ki je poleg mestnega. Domislil sem se, da počiva tam nekje brat mojega prijatelja Komavca in krenil sem na pot.

Pred pokopališčem stojnice, kjer se prodajajo vencem in šopki cvetja in bele svečke. Nemško govoreče ženske so se smetle tam. Ob vhodu na desni pisarna

grob Komavca, vojne mornarice višjega intendanta, umrlega l. 1919. Uradnik odpre velik, debel register. Ali ker ne vem za krstno ime je vse iskanje zastoj. Srbi imajo vse sezname oseb urejene po krstnih imenih, ne po priimkih. Pri njih je krstno ime glavno. Tudi v medsebojnem občeivanju.

Sel sem visee no na groblje. Morda najdem slučajno. Pokopališče je obsežno, razdeljeno na kakih 80 parcel vsaka skoro pol njive. Vsak grob ima številko. Pokopališče režejo dolgi drevoredi lip, ki rastejo tudi drugod med grobovi. Tudi drugo drevje je tu. Groblje dela talko skoro vtis vrta ali loga... Za pravoslavno kapelo na levi pričinja katoliški oddelek. Vrata kapele na stečaj odprta. Na sredci izpostavljena ikona poleg goreče sveče. Ženske prihajajo, poljubijo ikono, vržejo milodar v puščico, kupijo svečko od cerkovnika in jo zapalijo. Ker je za spomin mrtvih, jo postavijo na tla v medeno, široko, z peskom nasuto posodo, kjer brli že mebroj drugih malih, belih svečic...

Iskal sem po katoliškem oddelku, ali nisem mogel najti. Zanimal me je tudi grob vojaka Rusjana, našega v značne višine hrepenečega črta, ki si je drznem poletu zlomil svoja krila pod trdnjavske obzidje Kalimegdana, tam kjer se steka Sava v Donavo. »Vode, vode!« je bil njegov zadnji obupni klic, ko so ga umirajočega povlekli izpod razbitega areoplana. Grobar je povedal, da Belgrad še ni videl tako veličastnega pogreba, kakor je bil Rusjanov. Ali tudi njegovoga groba nisem mogel najti. Že sem bil pomislil, da se

vrnem v mesto, ko srečam znance: Goričana poslanca g. Mermetjo, dr. Cigoja, skoro Goričana dr. Svetka in tovariša od enašega omizja Stajera dr. Smida. Prihajali so na Rusjanov grob in ker so vedeli zanj, smo ga kmalu našli. Na parceli 15 št. 343 ob glavni poti, priprost spomenik: betonast okvir napolnjen s prstjo, steblo gartrože in lesen križ z napisom: Eduard Rusjan 1910. Dve rmeni utrpani hrizantemi sta žareli med zeleno travo in ob križu je stala steklenička s svečko. Tudi daleč od svojih ni pozabljen... Privezali smo na križ nekaj cvetja in zapalili svečko... Katoliški župnik, ki je blizu v koretnju in spremstvom cerkovnika in ministranta s kadilnico v roki, hodil ob groba do groba, nam je na vprašanje pojasnil, da leži grob intendanta Komavca na parceli 75. Ta oddelek je nov, visoko v bregu, neporačen in napravlja silno otožen vtis. Samo tu in tam zelene rožmarinovi grmi. Po dolgem iskanju smo našli tudi ta grob. Lep, kamenit spomenik postavljen od žene Tereze in brata Alberta, sodruga svetnika v Gorici. Tudi ta grob smo okirtili s cvetjem in prižgali svečko. Veter je pihal in svečka je ugašala... Zdelo se mi je, da smrt ne more biti nikoli tako težka, če ima umirajoči od koga se posloviti. Le če je daleč od njega, ki bi mu v tistem poslednjem trenutku rad še enkrat, samo še enkrat stisnil roko... Ko smo znova prižgali svečko, je zapeljal mimo k bližnjemu odprtemu grobu mrtvaški voz spremljan od peščice ljudi ravnodušnega obraza. Ootovo tudi temu mihe od njegovih najdražjih ni stisnil roke v slovo. Morda tudi ni imel nikogar.

Na desno je avstrijsko-nemško pokopališče. Dolge vrste lesenih, potemnelih križev z že nerazločnimi napisi. Tu so navadni vojaki. Na oficirskih grobovih pa lični, kameniti spomeniki. Priprosta ženska, majhne postave, melepega obraza je obešala venec na spomenik nemškega častnika in pripravljala svečke. Čudno se nam je zdelo, kako pride do tega nemškega groba in vprašal sem jo, ali je poznala pokojnika. Ni ga poznala in ne ve, kdo je. Izbrala si ga je kar tako med mnogimi drugimi. Tudi ona je namreč izgubila brata v vojski in ne ve kje je njegov grob. Globoko dirnjeni od tega načina pietete smo se vračali. Beograd je začeljal že temneti tam v daljavi in od te strani, od koder ni videti Save, se je zdel kakor spojem z Zemunom v eno samo ogromno in veličastno mesto... Vračali smo se čez pravoslavno groblje. Nekaj za nas neobičajnega: ob pravoslavni grobovih stoje čestokrat lične lesene ali železne klopice. Sonodniki prihajajo in sedijo po cele ure tu in plakajo. Ob nekem grobu hčerke — edince je sedela vsa objokana starejša ženska. Na podstavku pred njo kolaci in grozdje, poklonjeni mrtvi. To čaščenje se zgodi čestokrat v letu. Na dan smrti, na imendan, pa tudi ob drugih dnevih.

Poleg pravoslavne cerkve smo se ustavili. Priprost spomenik z napisom: »Aleksander Janičević, sveštenik iz Sibinice, dobar Srbin, obešen od avstrijskih oblastih v Beogradu avgusta 1916. Spomen podigoše drugovi in prijatelji«. Kakšna priprostost v besedah ob takem mučeništvu! Dobar Srbin. Nič drugega. Nihče...

= Švica. Spremlstvo bivšega kralja Karla je zapustilo Hertenstein. Karlovi otroci se bodo z dovoljenjem švicarske vlade preselili iz S. Gallena v grad Warburg, ki je bilo prvo prebivališče Habsburčanov, čim so se bili preselili v Švico.

= **Irsko vprašanje:** Stališče angleške vlade se je tokom pogajanj precej spremenilo. Ako Irski pristanejo na to, da bo Irska še nadalje sestavni del angleške države ni ako prisežejo zvestobo angleškemu kralju, bi angleška vlada brez obotavljanja privolila v zahtevo fenijancev glede nedeljivosti irskega otoka. Glavna razlika, ki je vzrok nasprotju med severom in jugom irskega otoka, je verja. Dočim so južni Irski sami katoliki, je večina prebivalstva severnega dela otoka protestantske vere.

Domache vesti.

VOJNI OŠKODOVANCII!!

Shod vojnih oškodovancev v Gorici, ki je bil napovedan po agitacijskem odboru za četrtek 17. novembra je odpovedan in se bo vršil v nedeljo 20. nov.

Poštni urad na južnem kolodvoru v Gorici. Višja direkcija pošte in brzjava v Trstu naznanja, da se bo z 11. novembrom 1921. vzpostavil na južnem kolodvoru v Gorici popoln poštni urad.

+ **Lep shod** se je preteklo nedeljo vršil in komnu na Krasu. Shod je krasno uspel. Natančno poročilo še prinesemo.

+ **Najdeno.** Pret. teden je izgubil ubogi mož v Gorici denarnico in za srečo jo je našla poštna ženica Magdalena Pinjar iz Gorice ter jo oddala v naše upravništvo, katero smo izročili na pristojno mesto. — Takih poštenjakov je danes žal malo!

+ **Vest,** da se je g. A. K. poročil, kot smo prinesli zadnjič, ni resnična. A. K. se lepo zahvaljuje za častitke in se priporoča.

+ **Nered pri goriški bolniški blagajni!** Poročajo nam bolniki, da se zdravniška služba pri omenjenem zavodu zelo neredno opravlja. Zdravnik dr. M. ki ima uradne ure od 11.—12. dop. pride na zavod šele 1/2 nad 12. uro. Bolniki čakajo na zdravnika v velikem številu, ki jih potem odpravi zelo površno. Pozivljamo ravnateljstvo zavoda, da napravi v tem oziru red, da ne bodo bolniki prisiljeni vnovič dvigniti svojih pritožb.

+ **Volitve!** Ženske ne morejo biti vpisane v volilnem imeniku. Toda vdova in zakonite ločene žene, ki plačujejo direktni davek imajo na podlagi svoje davčne dolžnosti tudi volilno pravico, ki je sicer ne morejo same izvrševati, ampak morajo označiti sina ali vnuka ali zeta, sicer moža hčere, ali tudi vnučkinje.

+ **Občni zbor »Slovenskega sirotišča«.** — Opozarjamo še enkrat na važni občni zbor Slov. sirotišča, ki bo jutri, dne 10. nov. ob 10. uri in pol v društvenih prostorih, Via Carducci št. 4.

+ **»Delo«**, komunistično glasilo je zopet začelo izhajati vsak teden v Trstu.

+ **Izpitni učiteljske usposobljenosti na tolminskem učiteljskem.** Izpitni učiteljske usposobljenosti za slovenske ljudske šole se začnejo 16. novembra t. l. ob 8. uri. — Tozadevne prošnje naj se vložijo potom pristojnih okrajnih šolskih svetov, na iz-

nost v označbi krvnika! Avstrijske vlasti... Pomisliti sem, kaj pišejo in s kakšnim bombastom bi pisali drugi...

Noč se je ze delala. Tudi na pravoslavnih grobovih so trepetale lučke v visecih svetilkah. Iskrali smo še grob Vojvode Mišiča in vprašali delavca, ki je gladiš za mokrim cementom ploščo novega groba. Za hip ni vedel kaj odgovoriti. Potem se je ojunail: »Mi Italiani!« Bil je delavec kamnoseka Angela Bertotto, ki ima blizu pokopališča veliko, moderno delavnico. Tudi gospodarja samega smo našli tam in se seznanili z njim. Tridesetleten simpatičen mož, rojen v Beogradu, ali italijanski podanik. Govorili smo italijansko in srbsko in oba jezika govori tako, da je težko reči, kateri je njegov materin jezik. Za časa vojske je služil v italijanski armadi in pozna naše kraje. Pravil je, da je bil večkrat kot vojak v Medani in da ko je tam govoril v neki gostilni srbsko, je bila gostilničarka od tega tako prijetno presenečena, da vkljub prigovarjanju ni hotela sprejeti nobenega plačila za pijačo.

Po slovenski navadi smo krenili v bližnjo gostilno. Temnordeče vino iz Negotina se je blestelo v naših čašah, ki smo jih dvignili in posvetili spominu onih dveh grobov, kot posredniki med njima in njimi, ki so tam daleč ob Soči samo v duhu mogli gledati na nje.

Spomnili smo se mrtvih in trpkost je bila v vinu. — Ali tudi oženj in moč ljubezen in vera... Kako, da bi se pri tem ne

praševalno komisijo za učiteljsko usposobljenost v Tolminu.

+ **Ponesrečen zrakoplov.** Pret. ponedeljek ob 10. uri sta se prikazala nad Tolminom v črti od Vidma sem dva zrakoplova, ki sta kazala, da se hočeta spustiti na tla. Eden je srečno došel na tla pri Pršetu pri Volčah, drugi je letal nizko ter se prekopytil blizu nekdanje bolnišnice tik pri Tolminki. Ko so ljudje prišli blizu, sta bila ob pilota mrtva ter močno ranjena na glavi. Prenesli so ju v obvezovalnico, kjer so konstatirali, da sta oba iz Turina, namenjena sta bila na Dunaj. Zjutraj sta se dvignila iz Vidma, a sta se tako hitro ponesrečila. Bila sta rezervna častnika. Pokopali so ju v sredo v Tolminu.

+ **»Goriška Matica«.** — Poverjeniki »Goriške Matice« se pridno oglašajo s številom naročnikov. Števila kažejo, da je naše ljudstvo politično zrelo. Poverjeniki nam poročajo, da ljudstvo nestrno čaka letošnji knjig. Popraševanje po knjigah je vnesplošno. Razveseljivo dejstvo je tudi, da so se mnogi gg. poverjeniki potrudili od hiše do hiše in tako nabrali lepo število naročnikov. Naj navečimo le nekatere občine izmed mnogih, iz katerih smo dobili naročila: Ajdovščina 130 (skoro vsaka hiša), Štandrež 219, Pečine 54, Srpenica 100, Komen 228, Knežah 164, Hrušica v Istri 50, Šturije 100, Boljunc 40, Sedlo 65, Miren 156, Št. Peter 150, Lom 75, Renče 182, Pliskovica 66, Otalež 76, Podgrad 80, Suhorje 70, Lokev 116, Podgora 145, Št. Peter na Krasu 100, Dutovlje 92, Košana 52, Šebrelje 85, Korte 50, Plavljje 88, Senožče 115, Volče 193 (skoraj vsi), Dolina 90, Idersko 106 (skoraj vsi), Slavina pri Rakeku 167, Goče 100, Podraga 62, Claridze v Ameriki 30, Lazaret 90, Dekani 81, Gor. Trebuša 90, Slivlje 50, Staroselo 109, Pregarje 50, Krmin 32, iz Trsta in okolico do sedaj približno 600 itd. — Gg. poverjeniki naj pohitijo z nabiranjem. Bližamo se času, ko bomo skoraj začeli z razpošiljanjem knjig. Tisk knjig se zaključuje. Na vsak način se bo začelo z razpošiljanjem zadnje dni novembra.

»Goriška Matica«.

+ **Začasno vodstvo snujočega se konsorcija stavbenih zadrug v Gorici,** sklicuje za v ponedeljek 14. novembra 1921. ob 1. uri in pol popoldne v prostorih v Via Carducci št. 4, II. nadstr. ustanovni občni zbor, ki naj se ga udeležijo: predsedniki stavbenih zadrug ali njih namestniki. — Dnevni red: 1. Prečitanje pravil. 2. Volitev odbora. 3. Financiranje stavbenih del. 4. Raznoterosti.

+ **Sejem.** Dne 11. novembra 1921, na dan Sv. Martina, bode na Proseku pri Trstu navaden semenj (trg). Prodajavci so vabljeni, da se udeležijo tega dneva v obilnem številu. Posebno so vabljeni prodajalci volnenih nogavic, spodnih hlač, maj, itd. iz naših tolminskih gor.

+ **Pomožni zavod za vojne oškodovance v Gorici.** Z odlokom okrajne sodnije v Gorici se je vstanovil glasom kr. dekreta z dne 17. aprila 1921 »Pomožni zavod za vojne oškodovancev v Gorici«. Omenjeni kr. dekret, kateri določa način poslovanja pred komisijami prve stopnje in višje s sedežem v Benetkah, določa ob enem navodila za vstanovitev in poslovanje pomožnih zavodov v novih pokrajinah. Dosedaj se ni poskrbelo za ustanoviti en tak zavod v Gorici, tako, da oškodovanci, kateri vsled natančnih zakonitih določb, ne morejo se dati zastopati pred komisijo od drugih, nego od članov pomožnega zavoda, se bodo morali dati zastopati s posebnimi pooblastili ali pa priti osebno pred komisijo. Od toliko uradov in agentov, ki se bavijo s prošnjami vojnih oškodovancov, nobeden se ni brigal za vstanovitev enega pomožnega zavoda, kakor to veli zakon, z edinim namenom, da zastopa in brani koristi manj premožnih v zamotanem poslovanju izplačevanja vojnih oškodovancov. Pomožni zavod stoji po zakonu pod nadzorstvom okrajne sodnije v Gorici, ki ga je vstanovila, in pa pod nadzorstvom ministerstva novih pokrajin. Prispevek, ki pristojna pomožnemu zavodu za podano pomoč v prid vojnim oškodovancem, ne sme presegati zneska, ki ga določa goriomenjeni dekret in sicer: lir 50.—, kadar oškodovina ne dosega 10.000 lir, lir 100.—, kadar oškodovina ne dosega 25.000 lir, lir 200.—, kadar oškodovina ne dosega 100.000 in lir 50.—, kadar oškodovina presega to zadnjo svoto. Dolžnost pomožnega zavoda je, da zastopa oškodovance do popolnega izplačila njegove oškodovine. Prispevek gre na račun oškodovanca, ampak ga ne izplača on, marveč ona oblast, ki izplača oškodovino. Oškodovanec je dolžan plačati samo znesek lir 5.— za vsako prošnjo. Pomožni zavod je otvoril svoj urad s 1. novembrom t. l. v Gorici, ulica Carducci (proti Goriški ulici) števil. 6. —

Čebelarji! »Slov. čeb. zadruga« je te dni razposlala čeb. zaupnikom okrožnice in razkaze, da zberejo pri čebelarjih naročila glede čebelarjskih potrebščin in zlasti glede panjev Alberti - Znidaršičevega sestava, ki jih da Nemčija Italiji na račun vojne odškodnine. Cena panju, ki je jako lepo in solidno izdelan, je 270 mark. Prednaročila zbira »Slov. čeb. zadr.« potom svojih zaupnikov ali neposredno do 15. t. m. Čebelarji, požurite se in prigrisite tatkaj naročila! Kdor koli ima pravico do katenisibodi vojne odškodnine, lahko zaprosi za svojo potrebo poljubno število panjev.

Iz Jugoslavije.

i. Kralj Aleksander se je vrnil v Belgrad. Obiskal je grob svojega očeta. Dne 5. t. m. je po sklepu kronskega sveta Njegovo veličanstvo Kralj Aleksander prisegel danes. 5. t. m. ob 11. uri predpoldne v narodni skupščini na ustavo. Zaradi žalovanja po blagopokojnem kralju Petru I. Osvoboditelju so izostale vse slovesnosti prisega. Vojaštvo je tvorilo svečanostni špalir od dvora do narodne skupščine. Slovesno kronanje kralja Aleksandra za vladarja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev je določeno na prihodnjo pomlad, čim poteče čas globokega žalovanja po kralju Petru I. Osvoboditelju. Najbrže se bo kronanje vršilo meseca maja, najkasneje pa meseca junija. Ob priliki kronanja se bodo vršile velike svečanosti.

i. V Albaniji je mir. Jugoslovenske čete so po prekoračenju Črnega Drina z uspehom in z malimi izgubami zasede določene jim pozicije, ki so bile narekovane iz strateških ozirov. Boji z albanškimi četami so popolnoma prenehali. Na celi fronti vlada popoln mir.

i. Mobilizacija? Zadnje dni je Jugoslavija klicala na orožne vaje več letnikov. Poklicali so tudi konje in vozove. Vse skupaj je imelo značaj poskusne mobilizacije. Kot so povedale zadnje vesti, se kmalu izvede demobilizacija.

i. Velika ententa se ni pokazala preveč prijazna proti mali ententi in od zahtev, ki jih je stavila Mažarski ostalo je le raztoličenje Habsburčanov. Velika ententa pač zasleduje svoje interese in nobena tajnost ni, da so Mažari njih ljubljenci.

Društveno gibanje.

i. Javno kolesarska dirka, katero je priredilo dne 30. okt. 1921. koles. društvo »Vrtojba«, je nad vse pričakovanje dobro izpadla. 80 km dolgo progo je prvi prevozil: I. Širok Franc G. S. O. v 2.39 m. II. Hvala Gorazd »Balkan« 2.39 min. 7 sek. III. Šibenil Janko S. K. Postojna 2.39 min. 10 sek. IV. Tomšič Josip G. S. O. 2.42 min. 20 sek. V. Primas Vid Audax 2.43 min. 10 sek. VI. Gorkič Emil K. d. Vrtojba 2.49 min. VII. Kralj Franc K. d. Vrtojba 2.58 min. V maksimalnem času so došli sledeči dirkači: Nanut Alojzij, Mozetič Josip, Malič Josip.

Zanimanje je bilo skozi celo progo še precej živahno. Občinsvo je dirkače na celi črti nestrno pričakovalo in jih burno pozdravljalo. Vsa čast in hvala našim vrlim Vipavcem. Društvo se zahvaljuje vsem darovalcem in sotrudnikom, ki so pripomogli da je dirka sijajno uspela. — Odbor.

Preizkušnja novih zvonov.

IX.

Zvonarski mojstri v srednjem veku so bili posebno ponosni na to, da so dobavili zvonove v neobdelanem livu (Rohguss), t. j. da so zvon, ko je bil očiščen vse kalupove snovi in so mu bili odstranjeni morebitni posamni parobki in rogljički, oribali le z vodo in peskom, se sicer pa niso dotikali zvonu ne s pilo, ne s kakim drugim stružnim orodjem. V tem oziru je treba pohvaliti tudi videmske zvonarje, liv njih zvonov je lep, ne pa tako ljubljanskih zvonov. Samassa je svoje zvonove vse opilil, češ, da hoče imeti ljudstvo na Kranjskem bliščede zvonove, ali pravi vzrok je bil menda zakrivanje livnih hrib. Saj je znano, da je bil njegov veliki zvon na Sv. gori na nekaterih mestih celo pobarvan in so se pod barvo skrivale luknje zamazane s klejem (kitom). Lepo, brezhibno površje zvonov je znamenje dobrega bron. Slab bron ima na površju luknjice. Važen pripomoček lepega liva je fina, čista ilovica, ki je glavni faktor pri napravi kalupa. Taka ilovica se nahaja v videmski okolici.

Nehibnost liva ima velik vpliv na lepoto zvonovega glasu, ker se da iz njega sklepati na pravilno postopanje pri toplitvi bron. Zato se ne sme prezreti pri preizkušnji zvonov. Dobro je tudi, da si cerkev, predstojništvo v pogodbi zagotovi izročitev malega resničnega ostanka zvonov, da se na predmetu preizkusi, kako

vost cina in bakra in njiu pravo odstotno razmerje, ali se pa da kemično preiskati.

Pa še neko drugo piljenje zvonu je treba zasledovati, namreč, ni li zvon piljen v svrhu poprave nezadetege pravega glasu. Ako je glas previsok, ga popravlja zvonar s piljenjem ali z izsekavanjem z dletom od znotraj na vratu, ako je prenizek, od spodaj pod krilom. Popravlja ga, a ne popravi, pač pa pokvari. Izmed sto slučajev se morda eden posreči. Znameniti zvonoslovec P. J. Blessing O. S. B. pravi: Piljen in z dletom izsekan zvon ni več sposoben za preizkušnjo. To velja osebito za zvonove tankega okrilja, kakor jih imamo mi. Je res, da so bili stari zvonarski mojstri zmožni tudi takih korekcij, ali to se je vršilo v obliki struženja, ne piljenja in izsekavanja, ki ne daje nobene gotovosti za enakomerno tanjšanje in manjšanje zvonovega okrilja; dalje je bil glavni delež dobrega uspeha pripisati posebni osebni spretnosti takratnih zvonarjev.

Iz lastne izkušnje iz novejšega časa so mi pa znani slučajji, da si je hotel zvonar pomagati s takim nevarnim popravljanjem, ali izprememba glasu je vselej zaostajala daleč za zamisljivo, lepota in moč glasu ste pa bili hudo prikrajšani. Svaril sem zvonarja pred tem vratolomnim početjem, ni pomagalo, bil sem žal vselej dober prerok. Zato veljaj proizkuševalcem naših zvonov pravilo: Popravljeni zvon se ne ocenjuje!

Gospodarstvo.

g. Tihotapstvo v valutami v Jugoslaviji. Jugoslovenska vlada je sklenila podvzeti proti tihotapstvu z valutami stroge mere, dalje protestirati pri švicarski vladi proti špekulacijam v Curihu, ki škodujejo jugoslovenski valutni, ter groziti, da se bo, ako bi ostal protest brez uspeha, ukinilo na jugoslovenskih borzah kotiranje švicarskega franka.

g. Ruska trgovinska mornarica šteje sedaj — po uradni objavi sovjetske vlade — 1056 parobrodov in 775 jadrnic. Od teh so mnoge še v popravilu.

g. Uvoz premoga v Italijo. V prvi polovici tega meseca je znašal skupni uvoz premoga v Italijo 279.981 ton. Za državne železnice je bilo porabljenih 186.735 ton, za zasebne pa 93.246 ton. Iz Anglije je prispelo 134.070 ton, iz Westfalske in iz Zgornje Šlezije pa 50.503 ton. od novega leta do polovice tega meseca se je zvišal uvoz premoga v Italijo na 5,7 milijonov ton.

g. Delavne ure v Nemčiji. Svetovno podjetje Dunawerke pri Halle v Nemčiji, kjer je zaposlenih nad 20 tisoč delavcev, je zvišalo osemurni delavni čas na 9 ur in pol. Misli se, da bodo zvišala tudi druga podjetja v Nemčiji delavne ure.

Razne vesti.

* **Še bo vroče.** Znameniti francoski zvezdoslovec Mariot zatrjuje, da so se v našem svetoslavlju vršile velike izpremembe, vsled katerih dobiva solnce vedno večjo toploto. Radi tega, prorokuje Mariot, ne bomo imeli v srednji Evropi nič več tako hudi zim kot navadno, pač pa bo bodoče poletje še bolj vroče, nego je bilo letošnje. — Še bo vroče!

* **Nov izum.** V Dublinu je izumil neki Mc Tamara stroj, s katerim se zamore fotografirati signale brezžičnega brzjava. To napravu so preizkusili v dublinskem »Rotacion-klubu« in so poizkusili zelo dobro uspehi. Brezžični so točni in jasni. Izum bo posebne važnosti zlasti zato, ker vreme ne more nič vplivati na javnost fotografije signala.

* **Predor pod kanalom La Manche.** Mestni zastop v londonskem premetstvu Cambrewel je vlado pozval, da naj končno prične z gradbo velikega predora pod kanalom La Manche, ki loči Francijo od Anglije. Angleška vlada se pravkar bavi s tem vprašanjem.

* **Deficit sovjetske Rusije.** Neki ruški list ceni deficit sovjetske vlade za l. 1920 na 20 trilijonov rubljev. To so številke, s kakršnimi računajo za enkrat le astronomi in boljševisiki.

* **Odkriven staroslovenskega gradu.** Berolinski listi poročajo, da so se vsled nizkega stanja reke Havel prikazali na obrežju pod cerkvijo sv. Duha ostanki staroga slovenskega gradu »Poztupimic«, ki se omenja že leta 993. v neki listini Otona III. Vodstvo potsdamskega muzeja bo shranilo zgodovinske ostanke.

* **Koliko vojaštva imajo posamezne države.** Čikaška Tribuna je sestavila statistiko svetovnih armad. Največ vojakov pod orožjem imajo Kinezi, namreč 1.370.000 mož, potem pride Francoska 1.034.000 mož, Velika Britanska 740.000, Italija 350.000, Japonska 300.000, Ruska 538 tisoč, Poljska 450 tisoč, Grška 255 tisoč, španska 253 tisoč, Švica 110.000, Turška 150 tisoč. Zedinjene države 140 tisoč, Nemška pa 100 tisoč.

* **Sovjetsko bajka.** Satirični list »Nalohol, ki se tajno izdaja v Moskvi, prinaša sledečo anekdoto: Nekoč stopi vol pred Ljeningov prestol in reče vsemogočnemu vladarju: »Vladimir Ilijč, jaz sem zastopnik pravega delavstva, daj mi del, ki mi kot takemu tudi pripada.« — »Imaš prav, dobiš ga!« — Drugi dan dobi Ljening drug poset: Krava. — »Vladimir Ilijč, jaz sem po poklicu mati, daj mi moj del!« Ljening, četudi ne tako rad, ji vendar ustreže. — Zato zve osel in se seveda tudi poda k njemu. — »Kaj hočeš?«, ga vpraša vsemogočni. — »Moj del! Konju in kravi si ga dal, daj ga še meni!« — »Konj in krava imajo svoje zasluge! Kaj pa si ti napravil za nas?« Osel mu odgovori prostodušno: »Tovariš Vladimir, misliš li, da bi se prikopala do oblasti, ako bi ne bilo nas?«

Prosveta.

p. **Beneško-slovenske nar. pesmi.** — Zadnje korekture teh pesmi so se poslale na Dunaj, kjer se začne dotiskanje in upati je, da pride ta zanimiva zbirka, natisnjena v ličnih sešitkih, kmalu na svetlo. Tem nar. pesmim sledi potem v enem letu I. zbirka **Prekmurskih nar. pesmi** od istega nabiratelja. Nabranih je »krog 80.« — Nabiranje se potem po »u« »Gl. M.« nadaljuje in razširi tu a druge nar. motive.

Darovi.

d. **Za Slovensko sirotišče v Gorici.** P. n. gg. Jos. Rakovšček, nadučitelj 25 L, J. Fratnik, trgovec pri Sv. Luciji 50 L, g. Kenda, trgovec na Kneži 10 L, Neimenovani 100 L. — V počastitev spomina t. Simona Waltritscha, posestnika in gostilničarja pri »Konjiču« v Gorici, daruje družina 50 lir.

Po plemenitem prizadevanju gospe Dr. Medveščekove se je ustanovil tudi ženski osek Slovenskega sirotišča, ki nabira darove, s katerimi vzdržuje v našem zavodu osirotele otroke. Istotako deluje v Trstu tudi organizacija oskrbnic vojnih sirot pod predsedstvom gospe dr. Slavikove. Odbor izreka vsem plemenitim damam iskreno zahvalo.

d. **Za Slovensko sirotišče.** P. n. Henrik Černigoj, vikar 100 lir.

V Podgori je nabrala p. n. gospica Marija Batistič, uradnica, 266 lir 10 st.

d. **Darovi za slov. božičnico.** Gospodična Klanjšček Pavla je nabrala:

Neimenovana 2 L, Pavlin Ivan 10 L, Pavlin Jožefa 10 L, Miklus Anton 10 L, Primčič Emilija 2 L, Primožič Miha 5 L, Klanjšček Josip 10 L, Figelj Andrej 2 L, Juch 2 L, Jakončič Karol 3 L, Ciglič Gasper 2 L, Luznik Pavla 5 L, Saurin Emil 5 L, Mikluš Jožef 3 L, Šuligoj Jožef 5 L, Mihelj Rozalija 5 L, Terpin Tereza 10 L, Kos Jožefa 5 L, Simčič 2 L, Neimenovana 10 L, Pallich 2 L, Mikluš Gabrijele 10 L, Prin ožič Jožefa 5 L, Bitežnik Peter 4 L, Neimenovana 6 L.

R. Medvešček nabrala: J. Šuligoj 20 L, Males Petrovič 20 L, Nusdorfer 2 L, Vida 5 L, Bratuž 6 L, Abuja 35 L, Sačoč 20 L, Pertout 10 L, Reščič 5 L, M. G. Abuja 30 L, Stanič Fany 5 L, N. N. 3 L, Kamenšek 20 L, Čermelj 10 L, Kuštrin Marin. 20 L, Drašček Karol 50 L, Dr. Medvešček 100 L, Koren Leban 50 L, Richard Nardin 10 L.

M. Kralj nabrala: Dr. K. Podgornik 100 L, Orel Rihard 20 L, Eržen Milica 20 L, Trebše Adolf 10 L, Kralj Jožefa 10 L, Štanta Emilija 5 L, Budinja Josip 4 L, Kerševan Berta 20 L, Čuk Viktorija 20 L.

d. **Gosp. Benedikt Poniž** nadučitelj v pok. — Ajdovščina daruje za Božičnico 20 lir. Lepa hvala! Živel posnemovalci! d. **Za nesrečne žrtve v Istri.** V občini Kožbana sta nabrala gg. Filip Erzežič in Anton Urbanica na nab. polo št. 95. in 99. poverj. Sfiligoj Ivan 188 lir 85 st. — Iskrena hvala!

d. **Za N. O. S.** je daroval g. Sfiligoj Ivan, učitelj v Kožbani 10 lir. — Hvala!

d. **Darovi za Sv. Goro.** Na preč. Ordinarijat poslani darovi: Vrhpolje L. 100, Vojšičica in Temnica L. 16, Brazzano L. 40, Kostanjevec Ant. Dolenja L. 50, N. Prinčič iz Štverjana L. 10, Stjak L. 679, Amal. Sone z Opčin L. 100, Budanje L. 1000, Susič Al. L. 20, N. N. iz Gorice L. 6, H. P. iz Rihemberga L. 30, Antonija Cazačura L. 200, N. N. iz Šmarje L. 50, Črnič L. 35, Gradno L. 86, Notre Dame - Gorica L. 50, M. Alviran, Trst L. 85, N. N. Gorican L. 40, Idrija ob Bači L. 28, Ostronška Fr. Kobljeglava L. 10, Šmid Fr. kurat - Branica L. 30, Košutar Ant. Gorica L. 5, Kranje Franciška, Kožana L. 50, R. Devetak L. 10, L. in Avg. Mozetič L. 8 iz Volčjedrage, J. Leban iz Bače L. 10, N. N. i Logje L. 100.

100.000 cepljenih trt na raznih ameriškanskih podlagah, sadna in druga drevesca prodaja I. Forčič, trtnica Preserje p. Komen. ahtevajte cenik!

ZAHVALA.

Za mnogobrojne izraze sočustva povodom boleznin in smrti našega nepozabnega sina in brata

FRANCA PETROVIČ

učenca I. razreda slov. ljud. šole

izrekamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom najsrčnejšo zahvalo, posebno pa prečč. duhovščini, šolskemu vodstvu za spremstvo s šolsko mladino ter darovateljem ovetlic.

Gorica, 7. novembra 1921.

Žalujoča družina Petrovič.

Obvestilo.

Podpisani odbor I. stavb. zadruga naznanja tem potom slav. občinstvu da **podpisi** edinega bivšega predsednika g. **FRANCA REŠČIČ** niso polnoveljavni — ker je delal brez vedenja odbora. Zato naj si prizadete stranke pomagajo na prej dokler je čas.

Spoštovanjem

Odbor I. Stavbene zadruga v Št. Petru pri Gorici.

IZJAVA. *)

Odgovor na izjavo lista »Voce del. Pisonzo« z dne 5. novembra t. l. št. 326.

Podpise, katere sem podpisani podpisoval za I. Stavbeno zadrugo so bili podpisani vedno v smislu zak. 9. zadrž. pravil, ker zakon se glasi, da predsednik ima pravico sam zastopati in podpisati vse v ta zakon spadajoče podpise.

Pod zak. 8. zadrž. pravil pod črko (m) se glasi: Le kadar se sklepajo pogodbe na breme zadruga je potrebno poleg podpisa predsednika ali njegovega namestnika še podpis drugega člana vodstva.

Takih podpisov, ki bi bili zapopadeni v smislu zak. 8. zadrž. pravil nisem podpisal brez vedenja odbora.

Franc Reščič,

bivši predsednik I. Stavbene zadruga, Sv. Peter pri Gorici.

*) Za članke pod tem naslovom je uredništvo odgovorno le toliko, kolikor zahteva tiskovni zakon.

VABILO.

Slovensko kmetijsko društvo, vpis. zadruga z omejenim poročtvom in se sedežem v Gorici, vabi vse svoje društvenike k

REDNEMU OBČNEMU ZBORU,

katerega se bo vršil v četrtek, dne 17. novembra t. l. ob 9½ uri do polne v Gorici v prostorih hotela »Pri zlatem jellenu« z naslednjim

DNEVNIM REDOM:

1. Predsednikov nagovor.
2. Nadzorstveno poročilo glede pregledovanja računskega zaključka za upravno leto 1920-21. in predlog za odobritev istega.
3. Tajnikova podrobna pojasnila k omejenemu računskemu zaključku in njegov predlog glede razdelitve čistega dobička.
4. Sprememba pravil in sicer člana 6. pod a. 11. drugi odstavek, 23. pod toč. b, 43. prvi odst. in 44 prvi odstavek.
5. Volitev izstopivših odnosno izžrebanih članov načelstva in nadzorstva.
6. Nakup hiše v društvene svrhe.
7. Slučajnosti.

Gorica, 31. oktobra 1921.

Prešednik:

Tajnik:

A. Jakončič.

V. Dominko.

Opomba: Ako bi prvi občni ne bil sklepčen se vrši pol ure kasneje drugi občni zbor, ki sklepa pravoveljavno, brez ozira na število niazvočih društvenikov, v vseh zadevah, ki so bile na dnevnem redu (člen 30). Navzoči društvenik zastopa lahko samo enega odsotnega društvenika.

ZAHVALA.

Ob težkih dnevih neotlažljive žalosti, ki nas je zadel z nenadomestljivo izgubo našega predobrega, nepozabnega soproga, očeta itd. gospoda

Simona Waltritsch

posestnika in krčmarja pri »Konjiču« (Al Cavallino)

so nam bila izražena sožalja in lepe tolažljive besede v veliko uteho. Zahvaljujemo se vsem znanem, in prijateljem iz mesta in okolice za tako častno in številno spremstvo na njegovi zadnji poti. Pristrčno zahvalo izrekamo tem potom tudi hišnim najemnikom ter konsorciju krčmarjev za prekrasna venca.

Posebno zahvalo smo delžni g. pevovodij E. Komelu za njegov požrtvovalni trud ter vsem gg. pevcem za pretresujočo, v srce segajočo žalostinko.

Svečani rekviem se opravi v petek, dne 11. t. m. ob 7. uri zjutraj v cerkvi čč. oo. kapucinov.

GORICA, dne 5. novembra 1921.

Žalujoči ostali.

ZAHVALA.

Povodom nenadomestne izgube našega priljubega soproga in očeta gospoda

ALOJZIJA MREVLJE

posestnika in trgovca z lesom

izrekamo tem potom najsrčnejšo zahvalo vsem sorodnikom prijateljem in znanem za ki so se v tako obilnem številu udeležili pogreba, posebno pa se zahvaljujemo preč. duhovščini, gosp. ravnatelju Žnideršiču, gospej soprogi in g. sinu ter g. O. Bruggnallerju za darovani venec.

Bog vsem stotero povrni.

Antonija, soproga.

Angela, Rozina, Marija, Anica, Kazimira, hčere

Alojzij, Franc, sinova

in ostali sorodniki.

Vitovlje-Šempas, 5. novembra 1921.

Obvestilo.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da sem otvoril svojo odlikovano **KROJAČNICO** na **TELOVADNEM TRGU** (Piazza Ginnastica) št. 3. vhod tudi iz Corso Verdi 28. (Hiša Pečenko). V zalogi imam raznovrstnega blaga za nastopno sezono. Priporočam se slavnemu občinstvu.

A. Krušič in sin.

IVAN KACIN, izdelovatelj orgelj in harmonijev, **GORICA, Via della Croce 10.**

V zalogi ima vsakovrstne harmonije za pevška društva, cerkve i. t. d., kakor tudi glasove klavijature, strune, piščalke, furnir za mizarje. Popravlja in uglasuje orglje, klavirje, tamburice, violine. Prodaja tudi na obroke.

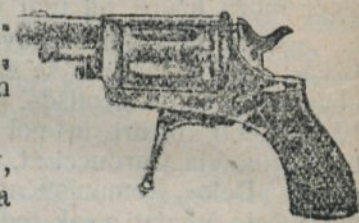
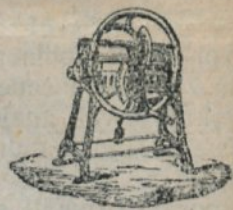
Josip Kerševani, mehanik in puškar v Gorici, **Stolni trg št. 9.** (desno) naznanja sl. občinstvu da mu je na novo došla velika množina blaga iz svetovno znanih tovaren. Novo došlo blago prodajam po jako znižanih cenah.

Na pr. šivalne stroje **Orig. Mundlos, Pfaff, Gritzner, Adler, Neuman, Afrana in Winselmann.** Posebno opozarjam cenj. šivilje in neveste na strokovni poduk za umetno vezenje in krpanje, katero dajam brezplačno.

Dvokolesa: **Orig. Puch, Orig. Styria, Orig. Start, Waffenrad, Regent, Kosmos, Helical** in mala motorna kolesa.

Velika izbira pušk, samokresov, patron, dinamičnih patron, smodnik za

raztreljanje kamnov in za lovcce, ter potrebščine za zgoraj omenjene predmete. **Lastna delavnica in popravilnica Stolni trg št. 3.**

Z jamstvom prodajam šivalne stroje dvokolesa in puške tudi na mesečne obroke

Za točno solidno postrežbo in konkurenčno ceno jamči.

Josip Kerševani mehanik in puškar

Pozor.

Na domačo tvrdko

Andrej Maurič

Pozor.

GORICA ul. Carducci št. 11 (prej GOSPOSKA ul.)

Ravnokar došla velika množina jesenskega sukna za moške in ženske obleke in površnike. Velika izbira izgotovljenih oblek, zimskih sukenj, odej volnenih in bombažastih, perila, zephirja, hlačevine, cvilha žime in volne za poštelje.

Velika izbira kožuhovine (peličerij).

Prodaja se na drobno in na debelo.

Strukelj Josip

priporoča slavnemu občinstvu iz Gorice in okolice svojo stavbeno **ključavničarsko delavnico.** Izdejujem vsa v to stroko spadajoča dela najsolidnejše in po najnižjih cenah.

Gorica

Piazza Cristo št. 1.

Najnižje cene.

Najnižje cene.